

Баранівська Н. М., курсант навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: викладач кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ *Г. О. Ознамець*

УКРАЇНЬСЬКА МОВА В КОНСТИТУЦІЙНІЙ СФЕРІ

Мова – характерний для людського суспільства специфічний вид діяльності, здійснюваний з метою обміну між членами спільноти осмислюваною інформацією.

Мовна діяльність є основним засобом організації та координації всіх інших видів суспільної діяльності, в тому числі у галузі виробництва, обслуговування, побуту, культури, освіти, науки.

Державна мова – закріплена традицією або законодавством мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, громадських органах і організаціях, на підприємствах, у державних закладах освіти, науки, у сферах зв'язку й інформатики.

Статус державної мови за українською мовою в незалежній Україні закріплено Конституцією, прийнятою 28 червня 1996 р., статтею 10, яка проголошує: «Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України». Ст. 10 відображає основні напрями мовної політики в Україні: крім утвердження статусу української мови як державної, гарантується вільний розвиток мов національних меншин.

Окрім того ще шість статей Основного закону України – 11, 12, 92, 103, 127 та 148 – теж певною мірою стосуються функціонування української та інших мов в Україні та мовних потреб українців, що мешкають поза межами України. Якщо тверезо оцінювати деякі косметичні операції, не залишається сумніву в тому, що після надання українській мові статусу державної на її користь майже нічого не змінилось. Намір надати російській мові статусу державної в Україні, проголошений в інавгураційній промові Президентом Л. Кучмою в липні 1994 року, не затверджено де-юре, але

втілено де-факто. Деякі столичні установи зразу почали давати галичанам директиви російською мовою. 1998 року вищим навчальним закладам було дозволено приймати вступні іспити російською мовою, що є грубим порушенням статті 53 Конституції України.

Нинішнє становище української мови й культури зумовлене тяжкою історичною спадщиною – століттями бездержавності, коли різні імперські режими послідовно доводили політику обмежень, переслідувань, коли різні імперські режими послідовно доводили політику обмежень, переслідувань, заборон, української мови, та й будь-яких форм українського національного життя. В архівах зафіксовані десятки – багато десятків! – офіційних актів, що декретували таку політику, і тисячі – тисячі! – фактів терору проти організацій та носіїв української мови. Все це було складовою частиною системної асиміляції українського народу.

Реформаційні процеси, що відбулись у системі освіти з проголошенням незалежності України, полягали передусім у зміні ціннісних орієнтирів: відмові від тоталітарно – комуністичних настанов, що домінували в Радянському Союзі, й відродженні національної системи освіти, яка базувалась на європейських принципах гуманізму й демократії, педагогічних принципах давньокіївської доби, українських університетів козацької доби, педагогічних ідеях Володимира Мономаха, П. Могили, Т. Шевченка, І. Франка, Г. Ващенка. Одне з завдань, яке постало перед освітою, – позбутись радянської ідентичності та створити політичну націю, об'єднує все населення України. Особливого значення в цьому процесі набувало мовне питання, розв'язання якого полягало в розширенні сфери функціонування української мови, державний статус якої було проголошено 1989 році Законом «Про мови в Українській РСР». Утвердження української мови в функції державної вплинуло на зміну її позицій у всіх сферах суспільного життя, зокрема, й в освітній. Крім названого Закону, правове регулювання мовної ситуації в освітній сфері України здійснюється на основі Конституції України, 10-а стаття якої стверджує: « Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. В Україні

гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування»; стаття 53 Основного Закону гарантує громадянам, що належать до національних меншин, право на «навчання рідною мовою чи на вивчення мови у державних і комунальних навчальних закладах», як і Закон України «Про освіту».

Співвідношення української мови як мови корінного населення та російської мови – мови колишньої метрополії складає основну проблему освітнього мовного простору в Україні. Функції російської мови не обмежуються обслуговуванням освітніх потреб етнічних росіян, російська мова, ще залишається мовою спілкування і в більшості шкіл, які за офіційним статусом є україномовним. Оскільки мовний статус школи передбачає використання мови не лише в навчальному процесі, а й поза ним (на перервах, в освітньо-виховних закладах тощо), то процес переходу більшості навчальних закладів на українську мову викладання після проголошення незалежності України в 1991 році ще не гарантував послідовного використання української мови в навчальному процесі.

Отже, україномовний статус багатьох навчальних закладів почасти залишається формальним: мова спілкування між батьками й вчителями, вчителями й учнями, викладачами й студентами в багатьох навчальних закладах (особливо на Сході й Півдні України) залишається російською.

Аналіз мовної ситуації в освітній галузі в сучасній Україні крізь призму кількісних і якісних характеристик засвідчує, що, незважаючи на всі позитивні зміни, що відбуваються в мовному освітньому просторі, українська мова ще не дістала належного застосування в галузі освіти, рівень її престижу неадекватний її використанню. І хоч офіційна статистика засвідчує домінування української мови в освітньому просторі, фактично населення є двомовним. Співвідношення у використанні української та російської мов залишається найбільшою проблемою в мовній сфері освіти. Отже, сфера освіти потребує утвердження української мови як засобу щоденного спілкування, як це і передбачено щойно прийнятим Законом України № «Про освіту» Не в останню чергу це буде

залежити від повноцінного функціонування мови в ЗМІ й сфері масової культури. За словами Президента НаУКМА В. С. Брюховецького: « Освітній простір України потребує послідовної, цілеспрямованої мовної політики. Мовна політика – це не заборона говорити іншою мовою, це створення умов для розвитку державної мови, щоб вона могла повноцінно функціонувати в усіх суспільних сферах. Освіта – це лише одна частка. Якщо тільки освіта буде українською, а все інше – російською, ситуація не зміниться. Україна не повинна втратити свого історичного часу».

Єрмак В.В., здобувач ступеня вищої освіти магістра навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри управління та роботи з персоналом Національної академії внутрішніх справ *Пелагеша О. Г.*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ АНАЛІТИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Аналітичний документ в органах Національної поліції є потужним інструментом, за допомогою якого можливо розв'язати багато складних проблем, що виникають у процесі підготовки та прийняття управлінських рішень. Більшість аналітичних документів готується безпосередньо для керівного складу органів Національної поліції і спрямована на оптимізацію управлінської діяльності, вдосконалення методів протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку тощо.

Аналітичний документ слід розглядати, виходячи з двох його загальних характеристик.

По-перше, аналітичний документ виступає основним інструментом для підготовки та прийняття управлінських рішень. Метою його підготовки є документоване оформлення